په پیغمبرانو ایمان

معنی،
دلایل
او غوښتنې ئې

حکمتیار

پر پيغمبرانو ايمان

معنی،

دلائل

او غوښتنې يې

حکمتيار

فهرست

عنوان	صفحه
د ناشر مقدمه	أ
په پیغمبرانو ایمان	۱
په پیغمبرانو د ایمان معنی	۱
په پیغمبرانو د ایمان غوښتني..............................	۳۵
توقیر او تعظیم:..............................	۳۵
ژوره مینه:	۳۸
کامل اطاعت:	۴۰
د استهداء لپاره پیغمبر ته رجوع:	۴۲
حکمیت:..............................	۴۵
هدف او تګلاره د پیغمبر په متابعت کي ټاکل:	۴۶

بسم الله الرحمن الرحيم

د ناشر مقدمه

د الله تعالی د پېرزوينو ممنون يو چې مونږ ته ئې د يوه بل ښکلي او په زړه پوري کتاب د خپرولو توفيق راکړ، دا کتاب د هغو درسونو د لړۍ يوه برخه ده چې ورور حکمتيار د اردوی سپاهيان رضاکار اسلام په تربيتي غونډو کي رضاکارانو ته درلودل او په ۱۳۶۹هـ ش کال کي د کتاب په بڼه کي ترتيب او چاپ شوی، بيا د ځينو عربو ورونو په غوښتنه، په عربي ترجمه او په کافي شمېر کي خپور شوی، دا کتاب په پيغمبرانو د ايمان معنی، غوښتني او هغه دلايل وړاندي کوي چې انسان ولي پيغمبرانو ته اړ دئ، د دې درسونو دا لړۍ د لاندي پنځو کتابونو په بڼه کي خپره شوې:

١. په الله تعالی ايمان، معنی، دلايل او غوښتني ئې.

٢. په آخرت ايمان، معنی، دلايل او غوښتني ئې.

٣. په پيغمبرانو ايمان، معنی، دلايل او غوښتني ئې.

٤. په کتابونو ايمان، معنی، دلايل او غوښتني ئې.

٥. په ملائکو او قضا او قدر ايمان، معنی، دلايل او غوښتني ئې.

د دغو اساسي مسايلو اهميت ته په پام سره مو دا غوره وګڼله چې يو ځل بيا ئې خپل خدای پال او په دين مين ولس ته وړاندي کړو، هغو

باایمانو ځوانانو ته چي د غربي استعمار د فکري یرغل په ضد ئې د مبارزې سنګر تود ساتلی او غواړي د ایمان په حقیقت پوه شي، نورو ته ئې وښيي، خپل فردي او اجتماعي ژوند د ایمان په رڼا کي او د خپل رب د لارښوونو مطابق تنظیم کړي، او په آزاد او خپلواک افغانستان کي د اسلام پرتمین بیرغ رپانده وګوري، د دې کتابونو د ژوري او دقیقي مطالعې بلنه ورکوو، دعاء کوو چي الله تعالی موږ په دنیا او آخرت کي د هغو توریالیو مبارزینو په صف کي محسوب کړي چي له الله تعالی پرته بل چا ته سر نه ټیټوي، له بل چا طمعه او وېره نه لري، د خپل رب رضا لټوي او دې سپېڅلي هدف ته د رسېدو په لار کي هري قربانۍ ته چمتو دي.

اللهم اهدنا الصراط المستقیم

بسم الله الرحمن الرحيم

پر پیغمبرانو ایمان

دا موضوع به تر دې درېو عنوانونو لاندې څېړو:

- پر پیغمبرانو د ایمان معنی.
- د پیغمبر بعثت او لېږنې ته د انسان ضرورت.
- او په پیغمبرانو د ایمان غوښتنې.

په پیغمبرانو د ایمان معنی

پ پیغمبرانو باندې د ایمان معنی دا ده چې الله جل شأنه د زمانې په بېلابېلو پړاوونو کې د انسانانو د لارښوونې او هدایت لپاره، د دوی له منځ نه ترټولو غوره او صالح شخصیتونه غوره کړي، هغوی ته ئې وحې کړې او له خپل پېغام سره ئې خلکو ته لېږلي، چې هغوی د الله تعالی لورې ته دعوت او هدایت کړي، هغوی ته خپل ځان، جهان او خپل رب وروپېژني او د غوره او سوکاله ژوندون لارې او طریقې وروښیې.

الله جل شأنه پیغمبران د خلکو له منځه انتخاب کړي او دوی تر ټولو غوره او صالح انسانان او د لوړ معنوي او اخلاقي شخصیت خاوندان دي. د خلکو له منځه د دوی د انتخاب معنی دا ده چې پیغمبران د آدم علیه

السلام له اولادې څخه دي، په دې موضوع د دې لپاره ترکيز کوم چي متأسفانه ځينو د جهالت او ناپوهۍ په وجه او ځينو په محبت او درناوي کي د غلو او افراط په وجه دا هڅه کړې چي ثابته کړي پيغمبران د نورو انسانانو په څېر نه دي، ځينو خپل پيغمبران هغه مقام ته رسولي او داسي څه ئې هغوی ته منسوب کړي چي يوازي له الله تعالی سره ښايي، نسيحيانو د عيسی عليه السلام په اړه وويل چي هغه له نوره پيدا شوی، هغه د خدای زوی دئ، له خدايه رابېل شوی، خدای د مسيح په بڼه کي زمکي ته راغلی، يهودانو د عزير عليه السلام په هکله وويل چي هغه د خدای زوی دئ، په مسلمانانو کي هم داسي جاهل کسان راپيدا شول چي د پيغمبر عليه السلام په اړه ئې د مسيحيانو او يهودانو په څېر له غلو او مبالغې ډکي خبري وکړې، چا وويل هغه له نوره پيدا شوی، چا وويل هغه په غيب پوهېدو، دا په داسي حال کي چي قرآن په صريح او څرگندو الفاظو او په مکرره توگه وايي چي پيغمبران عليهم السلام د آدم عليه السلام د اولاد له منځه د انسانانو د لارښووني او هدايت لپاره غوره شوي، توپير ئې له نورو انسانانو څخه يوازي په دې کي دئ چي د الله تعالی له لوري وحي ورته شوې. قرآن موږ ته وايي چي انسان له خاوري پيدا شوی، خو د همدغه له خاوري پيدا شوي انسان په وړاندي هغه ملائکي په سجدې کولو مکلفي شوې چي له نوره پيدا شوې، دا د کوم شي کمال نه دئ چي له نوره پيدا شوی وي، او پر هغه څه تفوق او امتياز ولري چي الله تعالی له بل څه پيدا کړی، د خاوري او د نور هم بنسټ يو دئ او هم ئې خالق يو، د هر

مخلوق امتیاز او پر بل تفوق او لوړوالی په هغه کار کي دئ چي ترسره کوي ئې نه په ذات او د پیدایښت په ماده کي، قرآن دې مطلب ته په څرګنده توګه اشاره کوي چي که د زمکي په سر ملائکي په ډاډ او اطمئنان سره اوسېدلی او دوی ته پیغمبران لېږل کېدی نو د دوی له ډلي څخه به وو، فرشتو ته به فرشتې د پیغمبرانو په توګه لېږل کېدې، خو د زمکي په سر انسانان اوسېږي، نو ځکه الله تعالی دوی ته د دوی له منځه یو انسان د پیغمبر په توګه لېږي، او قرآن وایي: که الله تعالی غوښتی چي کومه فرشته انسانانو ته د خپل استازي او پیغمبر په توګه ولېږي نو هغه به ئې د یوه انسان په بڼې کي لېږله، دا ځکه چي انسان یوازي د انسان په ژبه پوهېدی شي او یوازي انسان د ده لپاره بېلګه او قدوه کېدی شي.

د قرآن له ویناوو معلومېږي چي له ټولو پیغمبرانو علیهم السلام سره همدا معامله شوې، چا چې تر ټولو زیات د دوی مخالفت ته ملا تړلې، هغه دین پلورونکي ټګمار مذهبي مشران وو چي تر ټولو مخکي ئې باید په هغوی ایمان راوړی وی، خو دوی له دین نه دکان جوړ کړی وو او له مذهب نه دام!! پیغمبرانو حقیقي دین ته بللي، له الله تعالی وېري ته، حق او عدالت ته، له حرامو ځان ساتلو ته، صداقت او رښتیا ته او دا هغه څه وو چي دوی ئې منلو ته تیار نه وو، دوی د هر نوي پیغمبر مقابله په دې سره کوله چي خلکو ته به ئې ویل: په ده کي هغه ځانګړتیاوي نشته چي په مخکنیو پیغمبرانو کي وې، عوامو له دوی نه د مخکنیو پیغمبرانو په اړه هغه څه اورېدلي وو او هغه څه ئې هغوی ته منسوب کړي او په هغو الفاظو

ئې ستايلي وو چې يوازي له الله تعالی سره ښايي، دوی پيغمبران د خدايی او الوهيت مقام ته رسولي، عوام د دوی د غلطو تبليغاتو تر اغېز لاندي له پيغمبرانو نه د هغه څه انتظار کاوو چې په وس کي ئې نه وو، قرآن دا حالت څومره ښکلی او دقيق انځوروي، هلته چې فرمايي:

ﮐ& ÇÌÈ %æqç/ ÇÚ öR[$`Ë $Z9 •ã ÿ? 4®m 7 9 šÆ Ës9è 9 (qã%r

$g=»=Å •»gR[$ •É ÿçù 5=Zär @ŠÏÛ `Ë ×_ š• 9 bqã?

’Îû ﮐ& $ÿ ¡ Ï $Zãšã Mðã– $J. ä$J¡ 9$Ý Éó©ê ﮐ& ÇÌÈ #Ž•É ÿ?

ﮐ& >$ãz ã `Ë Mž 7 9 bqã/ ﮐ& ÇÌÈ ¸x‹Î% ¼ 6 Í»=Jø r « $/

$YFï $Zãšã AÍ\ê 4®m 7 šÆ Ës9è`9r ä$J¡ 9$ ’Î 4'ö?

ì ZB $Br ÇÌÈ wqß§ #Ž³ 0 ŵ ä MZä @d ’În b$ s ß @è ¼çä ÷

#Ž³ 0 ª! $] è/& (þq ä% b& wÎ #“ ‰ßgø9$# àä!` Œ) (þ q ãZÏB÷sãƒb& ¨ $Z9$

ÇÍÈ wqß§   الاسراء: ۹۰-۹۴

او وئې ويل: تر هغه به هيڅکله درباندي‌باور ونه کړو چې له زمکي يوه چينه راته جاري نه کړې، يا د کجورو او انګورو داسي باغ دي وي چې هري خوا ته ويالې په کي وبهوې او يا لکه څنګه چې ګمان کوې د آسمان يوه

ټوټه پر موږ راپرېږي باسي، یا خدای او فرشتې مخامخ راولې، یا د سرو سپینو زرو کور ولري، یا آسمان ته لوړ ولاړ شې او پورته تګ دي هم تر هغه نه منو چې داسې کتاب درسره راوړې چې موږ ئې ولولو، ورته ووایه: پاکي زما رب لره ده ، آیا زه له یوه داسې انسان نه پرته بل څه یم چې د پیغمبر په توګه لېږل شوی؟ او خلکو ته د هدایت له راتلو وروسته یوازي دې خبرې دوی له ایمان راوړو منع کړل چې ویل ئې: آیا خدای یو انسان د پیغمبر په توګه رالېږلی؟!!

ګورئ چې (خلک) دغې خبري له ایمان راوړلو منع کړي چې پیغمبر ئې د نورو انسانانو په څېر یو انسان موندلی، داسې چې حیرتناک او خارق العاده کارونه نشي کولی، د ده په خوا کې نه څوک خدای په څرګنده ګوري او نه د فرشتو لښکري، آسمان ته نشي ختلی، له زمکي چینې نشي راخوټولی، سره او سپین زر ئې په لاس کې نشته، د باغونو او بنګلو خاوند نه دئ!!

د یهودانو مذهبي مشرانو د خپلو پیغمبرانو په اړه خلکو ته همدا ویلي وو چې دوی دغه ټول کارونه کولی شو، نو ځکه ئې د عیسی علیه السلام په څېر په هغه پیغمبر هم ایمان رانه ووړ چې معجزې ئې تر ټولو پیغمبرانو زیاتي وې!!

پیغمبر یوازي د الله تعالی د پیغام حامل نه دئ، دنده ئې په دې کې نه راخلاصه کېږي چې الهي پیغام په امانت او صداقت سره او په بشپړه توګه خلکو ته ورسوي، بلکي هغه د انسانانو لپاره قدوه، اسوه او بېلګه دئ، هغه

دا الهي پیغام هم په خپلې ژبې سره خلکو ته بیانوي او هم ئې په خپل عملي ژوند کي دوی ته انځوروي، موږ د پیغمبر په شخصیت او عملي ژوند کي هغه څه ګورو چي الله تعالی ئې د هر انسان په ژوند کي لیدل غواړي، که څوک غواړي په دې پوه شي چي خپل رب ئې څه ترې غوښتي، د ده لپاره څنګه ژوند، څنګه وینا، کومه عقیده، کوم عمل او څنګه اخلاق غوره ګڼي، نو ځواب ئې دا دئ چي د پیغمبر په څېر ژوند، وینا، عقیده، عمل او اخلاق. پیغمبر په حقیقت کي د الهي پیغام عملي تجسم دئ، الله تعالی چي انسانانو ته د کامل او غوره انسان د جوړېدو لپاره کومي لارښووني رالېږلي هغه د پیغمبر په شخصیت کي څرګندي شوې، کامل انسان هغه دئ چي د پیغمبر په څېر وي، الله تعالی هغه بنده او د ده قول او عمل خوښوي چي قول او عمل ئې د پیغمبر په څېر وي، پیغمبر د انساني ټولني د معنوي او اخلاقي کمال او ارتقاء لپاره د پای او انتهاء هغه نقطه ده چي تر ټولو د لوړ شخصیت خاوندان، باهمته او اولوالعزمه انسانان وررسېدی شي او هیڅ انسان ترې لوړ نشي تېرېدی، که وغواړو دا مطلب د یوه ګراف په ذریعه تشریح کړو؛ نو د ګراف په بې انتهاء پای کي الله جل شانه دئ، مسلمان په دې ګمارل شوی چي په همدې لوري به درومي، الله تعالی ته به د نږدې کېدو هڅه کوي، په الهي اخلاقو به ځان سنګاروي، په دې لارښووني به عمل کوي چي (تخلقوا بخلق الله: په الهي اخلاقو ځان سمبال کړئ، الهي اخلاق ځان ته غوره کړئ)، الهي اخلاق په حقیقت کي د بې انتهاء معنوي کمال او ارتقاء هغه لوړه څوکه ده چي هغې ته رسېدل د انسان له وسه

وتلې ده، هغې څوکې ته نږدې کېدا ممکنه ده خو رسېدا محال. پیغمبران علیهم السلام دې لوړې څوکې ته د رسېدلو په لار کې هغه ځای ته رسېږی چې د انسان لپاره وروستی او آخري معراج دئ، په یوه بې انتهاء او پای نه منونکي مسیر کې وروستی تم ځای او د توقف آخري پړاو، هیڅ انسان ته تر دې نقطې آخوا تېرېدا ممکنه نه ده. د پیغمبرانو علیهم السلام شخصیت د انساني لوړو اخلاقو، د ده اوچتو معنوي ځانګړتیاوو او د غوره صفاتو او خصوصیاتو لپاره وروستی معراج او د ګراف آخري لوړه څوکه ده. هغوی په هر څه کې د نورو لپاره بېلګه، اسوه او قدوه دي، الله جل شأنه له ګناه، خطأ او اشتباهاتو خوندي او مصئون ساتلي، له فکري، اخلاقي او عملي پلوه له ګناه او خطأ معصوم دي، د ګناه عصمت په دې معنی چې که کله د انساني طبیعت په مقتضاء له دوی نه کومه وړه اشتباه هم وشي، الله جل شأنه یې ډېر ژر متوجه کوي، د اشتباه مخنیوی او جبران کوي او تکرار ته ئې نه پرېږدي. په دې معنی هغوی معصوم دي او الله جل شانه له ګناه مصئون ساتلي، الله تعالی د خپل رسالت او پیغام لپاره داسي شخصیتونه غوره کوي چې دا دنده په بشپړ امانت او صداقت سره خلکو ته ورسوي، د یوه پیغمبر په ځای بل پیغمبر هغه مهال لېږلی چې د مخکني پیغمبر د دعوت ټولي نښې، اغېز او اثر زایل او له منځه تللی، هر پیغمبر چې راغلی، خلک په دې مکلف شوي چې په همدې نوي پیغمبر به ایمان راوړي، مخکنی پیغمبر او امت ئې هم په دې مکلف شوي چې په هغه ایمان راوړي او ملګرتیا ئې وکړي، لکه چې قرآن فرمایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] آل عمران: ۸۱

او کله چې الله مو د پېغمبرانو ژمنه واخیسته چې دا دئ تاسو ته مي کتاب او حکمت درکړ، نو که بیا تاسو ته داسي کوم پېغمبر راغی چې تاسو ته د درکړی شوي کتاب تصدیقوونکی وي نو حتماً به ایمان پرې راوړئ او مرسته به ئې کوئ، وئې فرمایل: آیا په دې اقرار کوئ او پر دې باندي زما دا پېټی (پر اوږو) اخلئ؟ وئې ویل: اقرار کوو، وئې فرمایل: نو شاهد اوسئ چې زه هم له شاهدانو څخه یم.

یعني له پېغمبرانو نه الله تعالی دا ژمنه اخیستې ده چې یو به د بل ملاتړ او مرسته کوي، په دې ژمني کي د دوی امتیان هم شامل دي، دوی به هم د خپلو پېغمبرانو پر پله ګام ږدي او د هر مؤمن او د کتاب تصدیقوونکي ملګرتیا او ملاتړ به کوي. څوک چې دا کار ونکړي په حقیقت کي ئې له الله سره کړې ژمنه ماته کړې او د پېغمبرانو له لاري منحرف شوی، دا ځکه چې له انبیاوو نه دا عهد او پیمان اخیستل شوی چې که له دوی وروسته داسي بل پیغمبر راځي چې د دوی د دعوت مصدق وي، نو هرومرو به پر هغه ایمان راوړي او د هغه تأیید او ملګرتیا به کوي او د

دوی امتونه او پلویان هم مکلف شوي چي په همغه نوي دعوت او نوي پیغمبر به ایمان راوړي.

پر هر پیغمبر له حالاتو سره سم او د شرائطو له غوښتنو سره سم کتاب، صحیفه او احکام نازل شوي، چا ته کتاب ورکړی شوی، چاته صحیفې او څوک په دې مکلف شوی چي د خپل دور او یا له ده نه مخکي پیغمبر دعوت وچلوي، هغه تجدید کړي او د هغه طرف ته بلنه ورکړي.

د پیغمبرانو شمېر ډېر دئ، د آدم علیه السلام له پیدایښته سره سم د دوی د لېږلو سلسله پېل شوې او دا لړۍ پر محمد علیه السلام پای ته رسېدلې، له ده وروسته بل پیغمبر نه مبعوث کېږي، تر قیامته پوري ټول خلک پدې مکلف دي چي د محمد صلی الله علیه وسلم په رسالت ایمان راوړي او هغه دین ومني چي ده راوړی، دا ځکه چي الله تعالی دی په داسي وخت کي په پیغمبرۍ مبعوث کړ چي پیغام او رسالت ئې تر قیامته له هر راز تحریف خوندي پاته کېدی شي، د ده په لاس د لېږل شوي قرآن د خوندي او محفوظ پاته کېدو انتظام شوی، دا دئ ګورئ چي د قرآن له راتلو څوارلس پېړۍ تېري شوې خو په یوه حرف او حتی زور او زېر کي ئې تغییر رانه غی، دا کار تر دې د مخه ممکن نه وو، د نورو پیغمبرانو علیهم السلام په لاس لېږل شوي کتابونه له منځه ولاړل، له هر یوه نه یوه وړه برخه حتی د څو جملو په اندازه هم نه ده پاتې شوې، د همدې لپاره تر محمد علیه السلام وروسته د بل پیغمبر د لېږلو ضرورت منتفي شوی، د قرآن په شته والي کي نه د بل کتاب د لېږلو ضرورت شته او نه د

بل پيغمبر.

د پيغمبرانو عليهم السلام يو خصوصيت دا دئ چي هر يو ئې د مخکني پيغمبر او د هغه د دعوت تصديق کوي او د راتلونکي پيغمبر زېرى او بشارت ورکوي، دا د تېر قيادت تأييد او د راتلونکي مشرتابه زېرى ورکول، هغه څه دي چي له نورو زعامتونو نه د دوى توپير په ګوته کوي، هغه څه چي د نړۍ د سياسي زعامتونو له کړنلاري سره ژور توپير لري، د نورو سياسي زعامتونو خصوصيت دا وي چي تر ځان مخکي قيادتونه محکوموي، د دوى په ضد تبليغات کوي، د ناخوالو عامل ئې ګڼي، د روان بد حالت او ستونزو مسئوليت د دوى په غاړه اچوي، خلکو ته وايي: موږ ته يو ويجاړ نظام، ناکامه اداره، اقتصادي ستونزي، امنيتي مشکلات او اجتماعي کړاوونه په ميراث پاته دي، غواړي په دې کار سره له يوې خوا له مخکني قيادت نه د خلکو پام ځان ته راواړوي او له بله پلوه خپله ناکامي توجيه کړي، د دوى بل بد خصلت دا دئ چي په خپلي خوا کي د نوى قيادت راولاړېدو او وده نه خوښوي، هر هغه څوک ټکوي چي د دوى اقتدار او زعامت ګواښي، او د دې امکان او استعداد په کي ګوري چي د دوى ځاى به ونيسي او په راتلونکي کي به د ولس قيادت ترلاسه کړي، نه پرېږدي د دوى په څنګ کي بل شخصيت وده وکړي، لکه په غرب کي چي همدې ذهنيت د داسي مشهور متل حيثيت غوره کړى چي وايي: لوى قيادتونه ستري وني ته ورته وي چي ترې لاندي بل بوټى شين کېدى نشي، په دې متل کي د غربي سياسي او اجتماعي قيادتونه او د دوى دا خصلت په ډېره

دقيقه توګه انځور شوی، هلته لوی لوی شخصيتونه داسي وي لکه ګڼي او ستري وني چي تر سيوري لاندي ئې بل بوټی او ونه نشي شنه کېدی، همدا د هغوی خصوصيت دئ، که خروشف راځي بايد سټالين محکوم کړي او حتی مجسمه ئې بايد محاکمه کړي، که ګورباچوف راځي بايد بريژنيف او تر ځان مخکي ټول نور زعامتونه په دې متهم کړي چي شوروي اتحاد ئې په يوې ناکامي جګړي کي ښکېل کړ او دا ټولي ستونزي او کړاوونه ئې ده ته په ميراث پرېښودل، بايد ماوتسه تونګ د هغه چا په لاس محاکمه شي چي د ده د اقتدار په وخت کي ئې د لاربنود په سترګه ورته کتل او د ده افکارو ته د خپل اخلاص څرګندولو لپاره به ئې د ده کتابونه په جيب کي ګرځول، همداسي چي هر چا اقتدار له لاسه ورکړی، که څه هم د اقتدار په شپو ورځو کي خلکو د لمانځني ترپولي د دوی توصيف او ستاينه کړې، د مريي په شان ئې د دوی اطاعت کړی، خو چي د اقتدار له کرسۍ کوز شوی نو خپلو نږدې ملګرو او پلويانو په کلکه محکوم کړی، بيا ئې مجسمې هم محاکمه شوې او رانسکوري شوې، هو! دا د يوې غيرديني ټولني د زعامت او مشرتابه ځانګړتيا ده چي د اقتدار په وخت کي هيچا ته د دې موقع او مجال نه ورکوي چي وده وکړي او بل شخصيت د دوی تر څنګ تبارز وکړي، حال دا چي د پيغمبرانو په اړه قرآن فرمايي: هغوی د تېرو پيغمبرانو د دعوت تصديق کوي او د راتلونکو پيغمبرانو د راتلو زېری ورکوي، ځان او خپل پلويان په دې مکلف ګڼي چي په ر اتلونکي پيغمبر به ايمان راوړي او د هغوی ملګر تيا او تأييد به کوي، لکه چي قرآن فرمايي:

/ãø] «l $Aq!ß ' 'î) Ÿ@/ äŽó] ûÍ6»/ N/ó B ß/é$Ó¤Šã A$% ß]r

. `Ë 'Îû/ $Aq!ß•Î #Ìå6ãr þ1'qç9$ `Ë £‰/ ûü÷/ $J9 $]Kˆ£|ÁB

ôüÎB Ös Å #‹»d (q9$% M»Yé6ø9$/ Nèdu!` $J?ù 'Ÿ+q& Ÿçô9$ "Ï‰è/

ÇÏÈ الصف:۶

او هغه وخت راپه یاد کړئ چي عیسی د مریمې زوی بني اسرائیلو ته وویل: یقیناً چي زه د الله له لوري تاسو ته استازی او پیغمبر یم، د تورات تصدیقوونکی او د هغه نبي (د راتلو) زیری ورکوونکی چي له ما وروسته به راځي، نوم ئې احمد دئ، خو کله چي له څرگندو نښو سره ورته راغی وئې ویل: دا خو څرگند سحر دئ.

گورئ چي عیسی علیه السلام مخکنی پیغمبر، د هغه دعوت او د ده په لاس راغلی کتاب تصدیقوي او د راتلونکي پیغمبر په اړه خلکو ته زیری ورکوي، ذهناً ئې د ده ملگرتیا ته تیاروي او راتلو ته ئې لار آواروي.

قرآن عظیم الشأن موږ ته لارښوونه کوي چي پیغمبران علیهم السلام د دې لپاره رالیږل شوي چي انسان د فلاح او سعادت لاري په موندلو کي د دوی لارښوونو ته اړ او محتاج دی، دا ځکه چي تاسو د دې عالم هر څه داسي گورئ چي په فطري او طبیعي توگه وحي ورته شوې، د ژوند تگلاره ورښودل شوې، د کوم مقصد لپاره چي پیدا شوی او کوم کار چي ورسپارل شوی، د سر ته رسولو فهم، شعور او اراده ئې ورکړی شوې،

پوهېږي چي څه وکړي او څه ونه کړي، څه وخوري او څه ونه خوري، خو انسان چي د کوم ستر مقصد لپاره پیدا شوی، د هغه د سرته رسولو لپاره پر فطري لارښووني برسېره مزید هدایت او لارښووني ته ضرورت لري، که تاسو انسان له حیواناتو سره مقایسه کړئ نو انسان به تر هر څه زیات لارښووني، پالني او ساتني ته اړ او محتاج ومومئ، اکثر حیوانات به داسي وګورئ چي له پیدایښت سره سم، او دنیا ته له راتلو لنډه موده وروسته له مور او پلار نه مستغني او بې نیازه شي، لنډه موده وروسته خوراک کولی شي، که په وچه کي پیدا شي نو په خپلو پښو تلی شي، که په بحر کي پیدا شي نو لامبو وهلی شي، د مور او پلار له وینا پرته همغه څه خوري چي ګټه وررسوي او د هغه څه له خوراکه ډډه کوي چي تاوان ورته لري، خو د انسان ماشوم تر اوږدې مودې شدیداً د مور او پلار پالني ته اړ او محتاج وي، د اور او د اوبو فرق نشي کولی.

څومره چي انسان د پلار او مور لارښووني، پالني او روزني ته اړ دئ همدومره د پیغمبرانو لارښووني ته اړ دئ، هغه د پیغمبر له لارښووني پرته نه خپل ځان پېژندلی شي، نه دا پراخ عالم او کائنات، او نه د الله تعالی په لوري خپله لار، نه په دقیقه توګه د حق او د باطل ترمنځ تفکیک کولی شي، نه د عدل او ظلم ترمنځ توپیر، او نه مفید او مضر او حلال او حرام سره بېلولی شي، دا سمه ده چي انسان ته عقل او شعور ورکړی شوی چي د دې په مرسته کولی شي څه ناڅه ښه او بد سره بېل کړي، او له دې اړخه ترنورو ژوو مخکي دئ، خو یوازي د عقل او شعور په مرسته،

ځان او ټول عالم پېژندل او بيا د يوه جامع او کلي معرفت په رڼا کي خپله تګلاره ټاکل ورته ممکن نه دي، انسان د عقل او شعور په څنګ کي دې ته ضرورت لري چي د لارښووني او هدايت لپاره ئې پيغمبران ولېږل شي، د همدې لپاره الله تعالی د زمانې په هر پړاو کي د خلکو د لارښووني او هدايت لپاره پيغمبران لېږلي.

قرآن عظيم الشأن په دې ارتباط فرمايي:

$Yϊ»ƒ#ä Νä3øŠn=tæ (#qè=÷Gtƒ Νà6ΖÏiΒ Zωθß™u‘ öΝà6‹Ïù $uΖù=y™ö‘r& !$yϑx.

Ν9 $tΒ Νä3ßϑÏk=yèãƒur sπyϑò6Ïtø:$#ur |=»tGÅ6ø9$# ãΝà6ßϑÏk=yèãƒur öΝà6‹Ïj.t“ãƒur

ÇÊÎÊÈ bqßϑn=÷ès? (#qçΡθä3s?

البقره: ۱۵۱

همداسي لکه چي په تاسو کي مو ستاسو له منځه داسي پيغمبر درولېږو چي زما آيتونه درباندي لولي، ستاسو روزنه کوي، علم او حکمت درښيي او هغه څه درښيي چي نه پرې پوهېدئ.

يعني پيغمبران د دې لپاره لېږل شوي چي د الله جل شأنه آيتونه خلکو ته واوروي، له شرک، فساد او بدکارۍ ئې وژغوري، د دوی ټولنه له مفاسدو او مظالمو تزکيه او پاکه کړي، د هغوی عقايد تزکيه کړي، هغوی ته کتاب وروښيي، د دې کتاب د پلي کولو او تطبيق طريقه ورزده کړي، دلته له کتاب نه مراد هغه احکام دي چي الله جل شانه په خپل کتاب کي نازل کړي او له حکمت نه مراد د دې احکامو د تطبيق لاري، چاري او

طريقې دي. يعني پيغمبران عليهم السلام هم خلكو ته الهي احكام او د دين او دنيا اړوند ضوابط او قواعد ښيي، هم د دوی د ژوند اهداف او مقاصد ورښيي او هم دغو اهدافو ته د رسېدلو طريقې ورښيي، هم خلكو ته كتاب ښيي او هم د دې كتاب د تطبيق او عملي كولو چاري ورښيي او ټول هغه څه ورښيي چي په خپله پرې پوهېدی نشول.

گورئ چي په دې مبارک آيت كي مونږ ته لارښوونه شوې چي پيغمبران عليهم السلام مونږ ته هغه څه هم راښيي چي پرې پوهيدی نشو، او هغه څه درزده كړي چي نه برې (bqÜ-è? ãqÜ? N9 $B Näßã3 r) : پوهېدئ، تاسو په هغه د پوهېدو توان نه درلود، درته ممكنه نه وه چي پرې وپوهېږئ.

Ôg Åã R& ô3 ZqÏ' NÍÎi] è/ 6) ûüZBsÜ9 $'?ã ª! $£B 6)9

pJò6 ïø$r = »GÅ6 Nßgßè3ã r NÍŽÅ2 "ãr ¾mG»f#ä NÍÖæ (qè/

آل عمران : ۱۶۴ ÇÌÍÈ ÂûÎB @»=Ê 'Å9 @ö6 `Ï (qÜ. bÎr

يقيناً چي الله پر مؤمنانو احسان وكړ چي په دوی كي ئې د دوی له منځه داسي پيغمبر مبعوث كړ چي د ده آيتونه پرې لولي، د دوی روزنه كوي او كتاب او حكمت ورښيي، په داسي حال كي چي تر دې د مخه په څرگندي تېروتني كي وو.

په دې مبارک آيت كي چي د احد د جگړي په ارتباط نازل شوی

مسلمانانو ته ویل شوي: پېغمبر خو هغه څوک دئ چي تاسو د ده په لاس له ضلالت او بې لاریتوبه وژغورل شوئ، د ده بعثت خو پر تاسو د الله تعالی یوه ستره پېرزوینه وه، ده درته حلال او حرام وښودل، ستاسو روزنه ئې وکړه، کتاب او حکمت ئې دروښود، په غنائمو کي غلول خو د ده لخوا خیانت وګڼل شو، تر دې د مخه خو غنیمت یا د زورورو قومندانانو حق ګڼل کېدو او یا د هغه چا چي په لاس کي ئې پرېوتی وو، کمزوري تل ترې محروم وو، ده درته وویل چي غنایم به د جنګ په پای کي راغونډېږي او په ټولو مجاهدینو به مساویانه وېشل کېږي، ولي مو د پېغمبر علیه السلام په اړه بې ځایه تشویشونه کول؟!

په دې اړه د ابراهیم او اسمعیل علیهما السلام په دعا کي داسي راغلي:

[illegible]

[illegible]

البقره: ۱۲۹

اې زموږ ربه! په دوی کي په خپله له دوی نه داسي پېغمبر مبعوث کړه چي ستا آیتونه پرې لولي، کتاب او حکمت ورښيي او روزنه ئې کوي، بې شکه چي همدا ته باحکمته عزتمن یې.

قرآن د ابراهیم علیه السلام په قصې کي زموږ په وړاندي د پیغمبرانو علیهم السلام د شخصیت او مأموریت په اړه یو ډېر دقیق او

جامع تصوير ږدي، هلته چي وايي: الله تعالی اراده کړې وه چي په مکه کي د توحيد بنسټ کېښودی شي او دلته کعبه او د موحدينو د راغونډېدو مرکز جوړ شي، غوښتل ئې دا مرکز د يوه ستر موحد او بت ماتوونکي په مبارک لاس بناء شي، ابراهيم او د ده سرتېری زوی اسمعيل عليهما السلام ئې د دې ستر کار لپاره غوره کړل، هغه په عراق کي د يوه بت لمانځونکي او بت جوړوونکي په کور کي پيدا شو، د نمرود تر سلطې لاندي يوې شرک وهلې جاهلي ټولني کي، هلته چي خلک هم د ژوندي نمرود په وړاندي سر ټيټوي او هم له مرگ نه وروسته د ده مجسمې ته!! خو ابراهيم عليه السلام ته نه د مړه بت لمانځل د منلو وو او نه د ظالم نمرود واکمني، پلار او قوم ته ئې ويل: دا ستاسو د لاس او ذهن مولود جعلي خدايان نه منم، نه دا بتان، نه دا لمر، سپوږمۍ او ستوري او نه هيڅ فنا کېدونکی په خدايئ منم، الله همغه دئ چي هر څه ئې پيدا کړي. خو کله چي ئې وليدل دا خلک يوازي د ده په بلني او استدلال له شرک نه لاس نه اخلي، پرېکړه ئې وکړه چي دا بتان رانسکور کړي، پوهېدو چي هم د نمرود ظالمانه واکمني د دغو بتانو په بنسټ ولاړه ده او هم د ولس د مظلوميت او په خواری، ذلت او جهل کي د ژوند کولو عامل ئې همدا بتان او د هغوی لمانځنه. نه ئې د ولس د انتقام پروا وکړه او نه د نمرود له غضب نه وېره، يوازي وو، له يوه تبر نه پرته ئې بل څه نه شو برابرولی، خو دغو اندېښنو د ده اراده او عزم نه شو بدلولی، تبر په لاس د بتانو خوني ته ورننوت، ټول ئې يو په بل پسي رانسکور کړل او تبر ئې د ستر بت په غاړه کي

ځوړند کړ او له خوني په ډاډه زړه ووت. خلک له مېلې راوګرځېدل، هلته ئې نمرود لمانځلی وو، کور ته تر تلو مخکي بايد د نمرود بتان هم ولمانځي، خو دلته ئې ناڅاپه ټول بتان مات، نسکور او نړېدلي وموندل او ستر بت مزيد سپک شوی، تبر ئې په غاړه کي، د نورو د ماتولو اتهام ورته متوجه، خو نه اتهام ردولی شي او نه اصلي ماتوونکی ښودلی شي، دا همغه خدايان وو چي خلکو له دوی نه د خپلو حاجتونو ترسره کېدو او د ستونزو د حل طمع کوله او دا ورته تلقين شوې وه چي د ستونزو د حل مرجع دغه ده، ستاسو د مشکلاتو عامل نظام او واکمنان ئې او د دوی تصرفات نه دي، مشکلات مو له دې راولاړ شوي چي دا خدايان درنه ناراضه دي. او دا هغه څه دي چي هر نمرودي نظام تر هر څه مخکي او زيات ورته ضرورت لري. له ابراهيم نه پرته بل څوک په دې کار نه شو تورن کېدی، هغه ئې راحاضر کړ، پوښتنه ئې وکړه: دا کار تا کړی؟ ابراهيم عليه السلام د داسي غونډې، همدې حالت او د بت لمانځونکو داسي يوې پوښتني ته منتظر وو، وئې ويل: تبر خو د ستر بت په غاړه کي دئ، له هغه پوښتنه وکړئ که خبري کولی شي!! ځواب ئې ورکړ: ابراهيمه! ته خو پوهېږې چي دوی خبري نه شي کولی! هغه همدا ځواب غوښتو، وئې ويل: نو دا تاسو څنګه د هغه څه عبادت کوئ چي نه خبري کولی شي، نه له ځانه ضرر دفع کولی شي، نه بل ته ګټه رسولی شي، افسوس پر تاسو او ستاسو پردغو معبودانو!! د قوم او د دوی د سالار نمرود پرېکړه معلومه وه، زندان، په اور سوزول، داسي سزا چي د نورو لپاره عبرت شي. خو ابراهيم

عليه السلام د نمرود له لوري د ده د مرگ او سوزولو د پرېکړي د اورېدو په ځواب کي وويل: د مرگ ژوند پرېکړه هغه ذات کوي چي دا لمر له مشرقه راپورته کوي او په مغرب کي ئې پرېږ باسي، اور ته د لوېدو په وخت کي ئې ویل: الله راته کافي دئ، هماغه تر ټولو غوره وکيل او نصير. الله تعالی دا ابراهيم د کعبې د جوړولو لپاره له سوزېدو وژغورو، له عراق نه ئې شام ته او بيا له هغه ځايه مکې ته راووست، دلته ئې په بې اوبو او وحشتناک بيابان کي د هاجر او تي خور اسمعيل يوازي پرېښودو امر ورته وکړ، په دې ستر امتحان کي هم بريالی شو، کله چي اسمعيل ځوانۍ ته ورسېد، په خوب کي ئې داسي څه وليدل چي د اسمعيل د قرباني کولو اشاره ئې ور ته کوله، د ده لپاره همدا اشاره کافي وه، زوی ته ئې دا خبره وکړه، هغه په ځواب کي ورته وويل: پلاره! څه چي درته ويل شوي، هغه ترسره کړه، ما به صابر او مطيع ومومې، په دې لوی او خطرناک امتحان کي دواړه بريالي شول او اوس نو دوی د هغه ستر کار لپاره جوگه شوي چي د زمکي پر سر د الله مبارک کور، کعبه، د موحدينو قبله د دوی په لاس جوړه شي، دوی چي کله د ديوالونو په اوچتولو لگيا او ډېري ئې يوه د بلې په سر اېښودې، دا وينا ئې په ژبه وه: اې زموږ ربه! له موږ نه ئې قبول کړه، بې شکه چي ته خو ښه پوه اورېدونکی يې. اې زموږ ربه! موږ دواړه درته منقاد او تابع وگرځوه او له اولادې مو تا ته يو منقاد امت او موږ ته زموږ ديني مناسک راوښيه او توبه مو قبوله کړه، يقيناً چي ته ډېر مهربان توبه قبلوونکی يې. په دوی کي په خپله له دوی نه داسي پېغمبر مبعوث

کړه چي ستا آیتونه پرې لولي، کتاب او حکمت ورښيي او روزنه ئې کوي، بې شکه چي همدا ته باحکمته عزتمن يې.

په هغي وېرووونکې بيديا کي د دوو مهاجرو او له خپل هيواد نه د شړل شوو په لاس چي کوم کور جوړ شو، دا دئ څلور زره کاله وروسته هم، هر کال تر شلو لکو نه زيات خلک د هغه طواف کوي، هملته د دوی پر پله گام ږدي او همغه څه کوي چي دوی دواړو له خپل رب نه غوښتي وو.

قرآن د بني اسرائيلو او هري هغي مذهبي ډلي غلط تصورات رد کړي چي مذهب او مذهبي مقام موروثي گڼي او گمان کوي چي له پلار نه اولاد ته په ميراث رسي او دا طمع لري چي پېغمبرانو او د الله دوستانو ته د انتساب په وجه د الله د پېرزوينو وړ، د امامت وارث او د جنت مستحق دي، دوی ته ويل شوي چي نه مذهب او عقيده داسي شی دئ چي په ميراث وړل کېدی شي او نه مذهبي مقام داسي مقام دئ چي له پلاره اولاد ته په ميراث رسېدی شي، د الله په دين کي له هر چا سره معامله د ده د عقيدې او عمل له مخي کېږي، له هر چا نه به د خپلو کړو وړو پوښتنه کېږي، پېغمبرانو ته ځان منسوبول او ځان د دوی د مقام او منزلت وارث گڼل او له دې لاري د امتيازاتو ترلاسه کول، دا هغه کارونه دي چي د بني اسرائيلو ټگمارو مذهبي مشرانو کول. دوی ځان د الله د خاصي کورنۍ غړي، د پېغمبرانو ورثه او ځای ناستي گڼل او ابراهيم عليه السلام ته ئې ځان منسوباوو، الله تعالی د دوی په ځواب کي فرمايي: ابراهيم مشرک نه وو،

خپل اولاد ته ئې دا غوښتي وو چي د خلکو د ارشاد او هدایت لپاره ئې امامت او قیادت په برخه شي، خو الله تعالی د ده د غوښتنې په ځواب کي ویلی وو: دا مقام د ظالمانو په برخه کېدی نشي، ابراهیم علیه السلام خو کعبه د دې لپاره جوړه کړه چي دا د امن کور وي، د امن وسیله وي، دلته خلک په ډاډ او اطمئنان سره د الله عبادت او ذکر وکولی شي، ده خو دا تمنا کړې وه چي د دې سیمي اوسېدونکي د الله شاکر بندګان وي، تل په دوی کي داسي پېغمبران مبعوث شي چي دوی ته دین وښیي او له ګناهونو نه ئې وژغوري، ده خو خپل اولاد ته د دې توصیه کړې وه چي د یوه الله عبادت به کوي، د ابراهیم او ستاسو د جد یعقوب علیهما السلام توصیه خو دا وه، تاسو څنګه له خپل شرک، فساد، ظلم، د دین او دیندارانو له دښمنۍ سره سره ځان هغوی ته منسوبوئ؟!!

دا مطلب د قرآن عظیم الشأن په ډېرو ځایونو کي توضیح شوی چي د پیغمبرانو د بعثت نه مخکي تاسو په داسي ناپوهۍ او جهالت کي وئ چي ترې وتلی نشوئ او د سعادت لار مو نشوی موندلی، حتی پیغمبر علیه السلام ته فرمایي:

ÇÈ 3 ‰gù w$Ê 8‰ ` rr

آیا ضال (لاورکی) ئې ونه موندې چي هدایت ئې کړې .

چي پیغمبر علیه السلام ته داسي خطاب کېږي، د دې معنی دا ده چي انسان من حیث الانسان وحي ته اړ او محتاج دئ، ځکه نو الله تعالی د انسان د هدایت او لارښوونې لپاره وحي رالېږلې او پیغمبر ئې مبعوث

کړی.

قرآن عظیم الشأن فرمایي چي څوک پر پیغمبر ایمان نه لري، هغه ئې ځان ته لاربنود نه دئ ټاکلی او هغه رڼا ئې نه ده په برخه شوې چي الله تعالی د پیغمبر په لاس رالېږلې، مثال ئې هغه چا ته ورته دئ چي د ژور سیند د اوبو په تل کي وي، د بحر څپې ئې پر سر، یوه د بلي د پاسه، او تر څپو بر پر سیند پرېړي تیارې ورېځي، تیارې یوه د بلي د پاسه، هومره تیاره او داسي تک تور محیط او ماحول چي حتی که خپل لاس راوباسي نه ئې شي لیدلی، یعني هغه د کفر په وجه په داسي یوه تیاره محیط کي واقع دئ چي حتی خپل ځان هم نشي پېژندلی، څه دا چي خپل ماحول او محیط درک کړی شي، لکه چي فرمایي:

¾ïì¾öù `Ë ÓöB ¾ïì¾öù `Ë ÓöB ç9±ø ÖÝ9 ÷ß2 'Î ¸M»JèX. #&

$g1•ƒ ß3ƒ Ó9 ¼ç‰ƒ I •z &#ÉÎ Ç è/ -öù $kÕè/ ×M»Jè3B Ò $tž

ÇÍÉ Aqè Ë ¼ç9 $Jù #Yqç¼ç9 ª ! $Èøƒ Ó9 `Br النور: ۴۰

او لکه په ژور بحر کي هغه تیارې چي یوه د بلي له پاسه څپو پوښلی وي، او له پاسه ئې ورېځي، تیارې ځیني د ځینو نورو پرسر، که خپل لاس راوباسي نه ئې شي لیدی، او چاته چي الله کومه رڼا نه وي ورکړې نو هیڅ رڼا به ئې په برخه نشي.

قرآن له پیغمبرانو علیهم السلام او د دوی له رسالت او لاربنوونو نه

منکر کافران له مړو سره تشبیه کوي او فرمايي:

† Î ¾ïìÎ ÓÅð ƒ #Yqç ¼ç9 $Yùè_r ÏµY•šôm'ù $Ygš B b%. `Br&

`ÎãšŸ Ÿ‹. $kÏiB 8 ĺ $ƒ2 § šø Mʻ»Jè à9$’Î ¼ëé¶B `J. Ä $Y9$

Ç›Ëè šc qè Jè ƒ (qç%. $B ûïÌÿ»3ù   الانعام:١٢٢

آیا هغه چي مړ وو، بیا مو راژوندی کړ او داسي رڼا مو ورپه برخه کړه چي په هغې سره په خلکو کي تګ کولی شي، هغه چا ته به ورته وي چي په داسي تیارو کي وي چي ترې وتونکی نه وي، کافرانو ته همداسي هغه څه ښایسته شوي چي دوی ئې کوي.

په دې مبارک آیت کي څو ډېري مهمي او اساسي خبري په ایجاز او اختصار سره شوې:

- کفر داسي دئ لکه مرګ او ایمان داسي دئ لکه ژوند، کافر د مړي په څېر دئ او مؤمن د ژوندي په څېر.
- څوک‌چي کافر وو او الله تعالی ایمان ورپه برخه کړ داسي دئ لکه چي مړ وو او الله تعالی راژوندی کړ.
- د الله تعالی لاښود کتاب داسي دئ لکه روڼ څراغ چي په تیاره کي انسان ته لار ښیي.
- د دې روڼ څراغ په رڼا کي انسان کولی شي د خلکو په منځ کي د تلو لار ځان ته روښانه کړي، دوست او دښمن، صالح او طالح، مؤمن او منافق، ښه او بد وپېژني، لوړي او ژوري ووینـي، خنډونه او ګړنګونه ورته جوت

شي.

- بې ایمانه انسان په یوې کفري ټولني کي هغه چا ته ورته دئ چي په پرېړو تیارو کي پروت وي او د وتلو ټولي لاري پرې بندي وي.
- دا تیاره په حقیقت کي د جهل، شرک او کفر هغه تیاره ده چي د ده پر زړه، دماغ او ستر گو ئې سیوری غوړولی، د ده معیارونه ئې مختل کړي، د ده احساسات او مشاعر ئې ځپلي، خپل بدي کړني ئې ورته ښایسته کړې.

دا آیتونه موږ ته ښیي چي انسان پیغمبرانو ته اړ او محتاج دئ، الله جل شأنه د ده د اړتیا رفع کولو او د ده د لارښووني او هدایت لپاره پیغمبران رالیږلي. پیغمبر موږ ته د داسي اسوې او قدوې حیثیت لري چي کتاب د هغه په شخصیت کي عیني تجسم موندلی، یوازي کتاب د انسان د لارښووني لپاره کافي نه دئ، باید الهي کتاب د یوه چا په عملي شخصیت کي څرگند شي، ټول مفاهیم او احکام ئې د هغه په شخصیت کي مجسم شي، د انسان د لارښووني لپاره یوازي دعوت کافي نه دئ بلکي د دعوت ترڅنگ داعي او معلم ته ضرورت شته، همدا وجه ده چي الله تعالی خپل کتاب د پیغمبر په لاس رالیږي.

پیغمبر علیه السلام په مکه مکرمه کي د دعوت په ابتدایي شپو ورځو کي، د دې په ځای چي رسالې او کتابونه ولیکي، شخصیتونه ئې جوړ کړل؛ ځکه چي د دعوت لپاره تر هر څه د مخه داسي داعي په کار دئ چي دا دعوت د هغه په شخصیت کي مجسم شي، کله چي رسول الله صلی‌الله علیه وسلم دغسي داعیان وروزل او د دعوت چلولو لپاره ئې اجتماع ته

وړاندي کړل، ګورئ چي خلک فوځ فوځ د ده خوا ته راتلل او په څنګ کي ئې ودريدل.

قرآن عظيم الشأن په دې اړه فرمايي:

©!$#(qã_ ö¯ b%. `Jŷ ×Z¡ m ôqãƒö‘ é«!$# $Éq9ø9$# ’Î Nä3 b%. ô‰s)©9

#ZŽÏVx. ©!$# tx.sŒur tÅzFy$# tPöquø9$#ur الاحزاب:۲۱

يقيناً چي تاسو ته د الله په استازي او پيغمبر کي نېکه بېلګه او اسوه ده. هغه چا ته چي الله او د آخرت ورځي ته اميد ساتي او الله زيات يادوي.

يعني څوک چي غواړي الله ته د هيلي درلودو په څرنګوالي وپوهېږي او هغه عملونه وپېژني چي په وجه ئې انسان د الله د مرستي، رعايت او عنايت طمعه او هيله کولی شي، نو دا دي له پيغمبر نه زده کړي، څوک چي غواړي وپوهېږي آخرت ته هيله او اميد درلودل يعني څه، او غواړي هغه عملونه وپېژني چي په آخرت کي به ګټه وررسوي او له دې لاري کولی شي د نېک آخرت طمعه ولري نو هغه دي آخرت ته د طمعي او هيلي څرنګوالی له پيغمبره زده کړي او څوک چي غواړي د الله د زيات ذکر په څرنګوالي پوه شي بايد په دې کي د پيغمبر متابعت وکړي، پيغمبر بايد د ده لپاره اسوه او قدوه وي او د هغه په شخصيت کي او د ده د اخلاقو او کړنو په رڼا کي د دې خبرو په حقيقت ځان پوه کړي، د ژوند په ټولو مسائلو کي بايد پيغمبر موږ ته بېلګه، اسوه او قدوه وي، الله ته د اميد وارۍ په څرنګوالي کي، د آخرت په نسبت ايمان درلودلو او د اعمالو د

نتائجو په اړه آخرت ته طمعه او هیله ساتلو او د الله د زیات یادولو او ذکر په څرنګوالي کي باید پیغمبر زموږ قدوه او اسوه وي.

همدا رنګه قرآن عظیم الشأن پیغمبر علیه السلام ته خطاب کوي او فرمایي:

’‹ĵ $šă#Šr ÇÎÎÈ #\ƒÉRr #ŽÅ6ãr #%ĝ»© 7 »Yù™ö& $Rĵ óÉ9$$k$Š7ƒ

«! $`Ï B Mç b'Î ûüÏZB÷sßJ9$#ÎÅ0r ÇÎÎÈ #ŽÏB %[#ŽÅr ¾ÏmÏRøŒÎ «! $

Ng1E& ‡Šr ûüÉ)Ï»ZßJ9$#r ûïÍÏ»3ø9$#ÆÏê Ïwr ÇÎÏÈ #ŽÎ. WxÒù

ÇÍÑÈ WxŠÅ2 r «! $Î 4".r «! $’?ã @ž2 qr الاحزاب: ۴۵-۴۸

اې نبي! یقیناً چي ته مو شاهد، زېری ورکوونکی، انذار ورکوونکی، د الله په حکم د الله لوري ته بلونکی او لکه روڼ څراغ لېږلی یې. او مؤمنانو ته دا زېری ورکړه چي ستر الهي فضل به ئې په برخه شي، او د کافرانو او منافقینو متابعت مه کوه، ځوروني ئې له پامه وغورځوه، او پر الله توکل وکړه، او الله د وکیل په توګه کافي دئ.

په دې آیتونو کي د پیغمبر علیه السلام څو صفاتو ته اشاره شوې:

- نبي: هغه څوک چي له حقایقو خبر او په خبرو پوه وي.
- رسول: هغه استازی چي له یوه پېغام او رسالت سره لېږل شوی.
- شاهد: هغه څوک چي د یوه مطلب په حقانیت په خپل قول او عمل سره شهادت ورکوي او د نورو لپاره بېلګه او اسوه وي.

- مبشر: زېری ورکوونکی.
- نذیر: له بدو پایلو او خطرناکو پېښو او عواقبو نه وېروونکی.
- داعیاً الی الله: د الله په لوري بلونکی.
- سراجاً منیرا: روڼ او روښانه څراغ.

په دې مبارکو آیتونو کې نه یوازې د پیغمبر علیه السلام ځانګړتیاوې ښودل شوې بلکې د دعوت د بېلو بېلو مراحلو تسلسل ته هم اشاره شوې، په دې توګه:

- د پیغمبرانو هر دعوت له داسې خلکو پیل شوی چې لومړی ئې په خپله پوهه او بصیرت په برخه شوی، الله تعالی د وحې له لارې په حقایقو پوه کړې، بیا له الهې پېغام او رسالت سره د خلکو د هدایت او لارښوونې لپاره لېږل شوې، بیا همدغه پېغام او دعوت د دوی او د دوی د پلویانو په عملې شخصیت کې عینې تجسم مومې، له هر یوه نه د خپل دعوت د ټولو مفاهیمو لپاره ژوندی شاهد او بېلګه جوړ شوی، ګورئ چې دلته په دې صف کې یوازې پوهه او بصیرت کافې نه دئ، بلکې له پوهې وروسته ګڼ شمېر مراحل شته، پیغمبر علیه السلام فرمایې: د علم دوه ډولونه دې: یو ئې هغه چې یوازې په ژبه وې، داسې علم به د قیامت په ورځ د انسان په خلاف حجت ګرځې او بل ئې هغه نافع علم چې د عمل لارښود وې او انسان پرې عمل کوې.
- د پیغمبرانو علیهم السلام په لار تلونکې باید د خپلې الهې تګلارې د دقیقې پېژندنې ترڅنګ د الهې پېغام حامل وې، دا پېغام او رسالت باید د

دوی په عملي شخصیت کي داسي راڅرګند شي چي هر لیدونکی د دوی په کړنو کي د دې دعوت څرنګوالی او اغېز په څپلو سترګو وګوري. دا ځکه چي پیغمبر علیه السلام د شاهد او ګواه په توګه لېږل شوی، داسي چي د ده عمل د ده د دعوت او رسالت په حقانیت شهادت ورکوي او دا دعوت او عقیده د ده په عملي شخصیت کي په داسي توګه راڅرګندېږي چي هر لیدونکی د دې عقیدې په حقانیت متقاعد کړي.

- د پیغمبر بل مهم صفت دا دئ چي هغه د مبشر په توګه لېږل شوی، د مأیوسو او نا امیدو خلکو طرف ته تللی، هغوی ته ئې امیدواري ورکړې او له یاس او نا امیدۍ ئې ژغورلي، هغوی ته ئې د ایمان په لار کي د روښانه مستقبل او ځلاندې راتلونکې زېری ورکړی، د پیغمبرانو علیهم السلام په لار تلونکی هر دعوتګر باید تر ټولو د مخه مبشر وي، د یأس او نا امیدۍ مقابله به کوي، هغه دعوتګر چي په څپلي بریا باور نه لري، د څپل رب په رعایت، عنایت او مرستي ئې بشپړ باور نه وي، د څپل دعوت راتلونکې ته هیله من نه وي، مأیوس وي، څپل مخاطب ته د بریا، فتحې، غلبې او روښانه مستقبل زېری نشي ورکولی، هغه یو ناکام داعي دئ، دا ځکه چي له نبوت او رسالت نه وروسته د هر پیغمبر لومړی صفت مبشر دئ، هغه په څپله هیله من دئ، داسي چي تر سختو نه په سخت حالت کي نه مأیوسه کېږي او هغه څپل امت ته هم د روښانه راتلونکې او حتمي بریا او د فتحې زېری ور کوي او د مبشر په توګه د مأیوسو ولسونو طرف ته درومي.

- او هغه نذير دئ، د ظلم مقابله کوي، د فساد، جهل او شرک مقابله کوي، خلک د فساد، شرک، جهل او ظلم له بدو پايلو وېروي، هغه د منکراتو او مفاسدو په وړاندي چوپ او بې اعتناء نه پاته کېږي، بلکي خلک وېروي، که له يوې خوا مؤمنانو ته د ايمان په خط کي د بري او غوره پايلي زېرى ورکوي، له بلي خوا هغه چاته چي له دې لاري منحرف شي او مفسدينو او ظالمانو ته انذار ورکوي او د کفر، ظلم او فساد له بد عاقبت نه ئې وېروي.
- هغه يو دعوتگر دئ، په خپل قول او عمل سره، بلنه ئې د الله تعالى لوري ته وي، نه د ځان لوري ته، او نه د کوم دنيوي غرض او مقصد لپاره، داسي بلونکى او دعوتگر چي د خپل رب په اذن او حکم او د ده له سننو سره سم خلکو ته بلنه ورکوي، غواړي خلک د الله طرف ته لاړ شي، هغه ته ورنږدې شي، په الهي اخلاقو مزين او سمبال شي.
- هغه په انساني ټولني کي داسي دئ لکه په تياره کي روڼ او روښانه څراغ، خپله سوزي خو نورو ته رڼا ورکوي، لکه شمع په خپل سر اور وړي چي د نورو ماحول او د پښو مخه روښانه کړي، د نورو لپاره سوزي، د نورو د هدايت او لارښووني لپاره ځان وقفوي، کله چي خلک په تياره کي وي او روڼ مشعل ته اړوي نو دى د روڼ او روښانه څراغ په څېر دوى ته لار ښيي او له تيارو ئې باسي.

له دغو څرگندونو وروسته د پيغمبر د نورو دندو په اړه فرمايي:

ÇÉÈ #ŽÏ. WÕÙ « $ `Ï MÇ b'Î ûüZBs%MÎÂr الاحزاب:۴۷

او مؤمنانو ته د دې خبري زېرى ورکړه چي د الله له لوري ئې ستر فضل په برخه دئ.

دوى بايد ډاډه وي چي الله تعالى به خپل ستر فضل ورپه برخه کړي، پر دښمنانو به فتحه، برلاسي او غلبه ورکړي او خپل تأييد به د دوى په حال شامل کړي.

بيا فرمايي:

«‌ $’ ?ã @ž2 q?r NgŒ& +Šr ûüÉÿ»Z3$r ûüïÿ»3$sÅÜè?wr

ÇÍÑÈ WxŠÅ2 r«‌ $Î/ 4".r الاحزاب:۴۸

د کافرانو او منافقانو اطاعت مه کوه، او اذيت ئې پرېږده، او په الله توکل وکړه چي الله د وکيل په توګه کافي دئ

يعني له کافرانو او منافقينو ځان لري ساته، پام چي په خپل ژوند کي د دوى کړنلاره غوره نکړې، هدف ته د رسېدو لپاره هغه تدابير غوره نه کړې چي کافران او منافقان ئې غوره کوي، د دوى د اذيت پروا مه کوه، ځان الله تعالى ته وسپاره چي هغه درته کافي دئ.

دا آيتونه موږ ته ښيي چي پيغمبرعليه السلام د خلکو لپاره داسي اسوه او قدوه ده چي بايد په هر څه کي په هغه پسي اقتدا وکړي.

قرآن د پيغمبرانو عليهم السلام له بعثت نه مخکي د خلکو حالت او د دوى له بعثت نه وروسته حالت داسي انځور کړى:

[illegible]

خلک ټول یو امت او ټولی وو، نو الله زېری ورکوونکي او انذار ورکوونکي پېغمبران ولېږل او له دوی سره ئې حقیقي کتاب راولېږو ترڅو د خلکو ترمنځ په هغه څه کي پرېکړه وکړي چي دوی په کي اختلاف کړی وو او اختلاف خو له هغو پرته بل چا نه وو کړی چي کتاب ورکړی شوی وو او دا هم په خپلو کي د کینې په وجه او وروسته له هغه چي څرګندي نښې ورته راغلې، نو الله په خپل حکم سره هغه کسان په مختلف فیه شیانو کي هدایت کړل چي ایمان ئې راوړی وو او الله خو چي هرڅوک وغواړي د سمي لاري په لوري ئې هدایت کوي.

یعني خلک د پېغمبرانو له بعثت نه مخکي یو شاني له حق نه بې خبره، په اختلافاتو اخته، بې لاري او په ظلم، جهل او فساد کي غرق ول، الله تعالی د دوی د لارښووني لپاره داسي پېغمبران راولېږل چي بې لاري انسانان له خپل بد عاقبت نه ووېروي او ورته ووایي چي ستاسو د دې

اوسني فردي ژوند، اجتماعي او اقتصادي نظام، اخلاقي روابطو او د راکړي ورکړي طريقه بدي پاېلي لري، هم په دې دنيا کي او هم په بلي دنيا کي، خو که له دې لاس واخلئ، حق ته غاړه کېږدئ، په الله او آخرت ايمان راوړئ، د الله دين ته تسليم شئ، نو د دنيا او آخرت نېک بختي او سعادت به مو په برخه شي. پېغمبر هم بشير وي او هم نذير، د ده د دعوت وارثان به هم بشير او هم نذير وي، د بدانو او ظالمانو مخي ته به ودرېږي او د ظلم او فساد له بدو پايلو به ئې وېروي او مظلومانو ته به د حق لار ښيي او په سمه لار د تلو د نېکو پاېلو زېری به ورکوي.

همداراز قرآن فرمايي:

x-ô &r `B#ä ôJù `ƒÍ ÉZãr ûüÎÅ;ä ŏvj ûüÎ™ ö3ß$@Åöç $Br

ÇÍÑÈ bqçtø Nèd Ÿwr NÍköã ì$ öqz Ÿxù الانعام: ۴۸

او موږ پيغمبران نه لېږو مگر زېری ورکوونکي او وېروونکي، نو چا چي ايمان راوړ او (ځان ئې) اصلاح کړ، نو نه به څه وېره پرې وي او نه به غمجن شي.

دا مبارک آيت موږ ته ښيي چي:

- د پيغمبرانو عليهم السلام اساسي دندي دا دي چي نېکانو ته په دنيا او آخرت کي د ښې او روښانه راتلونکې زېری ورکړي او بدان د خپلو گناهونو له بدو پايلو ووېروي، که پيغمبرانو يوازي نېکانو ته د جنت زېری ورکولی، فضايل ئې بيانولی، په بدانو ئې غرض نه درلودی، دوی ئې د ظلم او فساد له بدو پايلو نه وېرولی، په دوی ئې نيوکي نه کولی، له ظلم او فساد

نه لاس اخیستو ته ئې نه رابللی، نو هیڅکله به د دوی له مخالفتونو سره نه مخامخ کېدل. د پیغمبرانو علیهم السلام د ورثه وو دنده هم دا ده چې بشیر او نذیر به وي، چا چې هغه کار وکړ او دا نه، رښتینی وارث نه دئ، ځوک چې د ظالمانو او بد کارانو له مخالفت سره مخامخ نه وو، د پیغمبرانو علیهم السلام په لار روان نه دئ.

- چا چې ایمان راوړ او (ځان ئې) اصلاح کړ، هغه ته نه له هیڅ څه نه وېره په کار ده او نه په هیڅ څه ویر، که د خطرناکو دښمنانو له مخالفتونو سره مخامخ شو وېره دي نه لري او که د الله تعالی په لار کي ئې څه له لاسه ورکړل ویر دي پرې نه کوي.

د پیغمبرانو په دعوت او پېغام کي هم اهداف ښودل شوي او هم اهدافو ته د رسېدلو لاري په ګوته شوي، لکه چې قرآن فرمايي:

Èü9$’ ?ã ¼çôâ ãÈtø$ÈïŠr 3‘ ‰ÿ$ ¼ãqß ‘ @™ ö ü ‰$qè

ÇÈ bqãÎ3 ³$ì. ÿr ¾ïjä الصف:۹

الله هغه ذات دئ چې خپل پیغمبر ئې له هدایت او حق دین سره ولېږو چې په ټولو ادیانو ئې غالب کړي که څه هم مشرکان کرکه ولري.

ګورئ چې الله تعالی خپل پیغمبر ته هم حقیقي دین ښودلی او هم ئې تګلاره او د دې دین د پلي کولو او پر ټولو ادیانو د غالبولو لار ئې ورښودلې، یعني د پیغمبرانو علیهم السلام په پېغام کي هم اهداف ښودل شوي او هم تګلاره او خط مشي او اهدافو ته د رسېدلو لار، د پیغمبرانو په

دعوت کي دا دواړه قضيې توضيح شوي: هم ضوابط، اجتماعي نظام، قوانين، شريعت او احکام ښودل شوي او هم د دې ضوابطو، مقرراتو او اجتماعي نظام او د هغه د خاصو مناسباتو د پلي کولو طريقې او لارې تشريح شوې.

په پیغمبرانو د ایمان غوښتني

پر پیغمبرانو د ایمان مهمي او اساسي غوښتني دا دي:

توقیر او تعظیم:

پر پیغمبرانو د ایمان لومړۍ غوښتنه دا ده چي مؤمن انسان به د دوی توقیر او تعظیم کوي، هومره تعظیم او توقیر چي له الله تعالی رالاندي تر بل هر چا زیات وي او په دې کي هیڅوک له دوی سره برابر نکړی شي. قرآن عظیم الشأن په دې اړه صحابه وو ته حکم کوي چي پام کوئ کله چي د پیغمبر سره په مجلس کي ناست یاست داسي نه چي ستاسو غږ تر پیغمبر اوچت شي، لکه چي فرمایي:

Ÿr ÖÉ9$Ïöq¹ -öù Ÿã?ºqô& (þãù?Ÿ (qãB#ä ûïÏ%$!$Š»/

Ÿãè Jã& Ý7tB b& ÇÙ è?Ïù Ÿã6 Ôè/ Ìôgf. Éq)9$$Î/ ¼ç9 (rãgB

ÇÈ brãè©? Ÿw Oçr& الحجرات: ۲

اې د ایمان خاوندانو! خپل غږونه د پیغمبر تر غږ مه اوچتوئ او هغه ته په جګ غږ سره خبره مه کوئ، هغسي لکه چي ستاسو ځیني نورو ته غږ

کوئ، داسي نه چي عملونه مو حبط شي حال دا چي نه پوهېږئ.

په دې مبارک آیت کي که له یوې خوا صحابه وو ته ویل شوي چي له پیغمبر علیه السلام سره په مجلس کي به د دې خیال ساتئ چي غږ مو د ده تر غږ لوړ او جګ نشي، په لوړ غږ به له هغه سره خبري نه کوئ، له لري به هغه ته په لوړ غږ نعرې نه وهئ، دا د ایمان منافي حرکات دي، په دې سره د انسان ایمان او نېک عملونه ضایع کېدی شي، که صحابه په دې مکلف وو چي د پیغمبر علیه السلام د حضور آداب به مراعاتوي، موږ په دې مکلف یو چي کله د رسول الله صلی الله علیه وسلم احادیث اورو باید ساکت او چوپ وو او په غور او دقت سره ئې واورو، د هغه د نوم په اورېدو سره باید درود پرې ووایو، د پیغمبر علیه السلام د هري وینا په وړاندي خپله رأیه لري وغورځوو. د همدې آیت په استناد حتی علماء، مفسرین او محدثین وایي چي دا له دیني اخلاقو څخه دئ چي مسلمانان به له خپلو مشرانو سره په معامله کي د دې خبري مراعات کوي چي غږ ئې د دوی تر غږ لوړ نشي، شاګرد به له خپل استاد سره، د ډلي مجاهد به له خپل سرخېل سره او ټول مسلمانان به د خپلي ټولني او اجتماع له مشرانو سره همدغه اخلاقي چلند مراعاتوي.

له بلي خوا فرمایي چي پام کوئ ستاسو غږ د پیغمبر علیه السلام تر غږ اوچت نشي، که نه ستاسو عملونه به حبط شي، په داسي حال کي چي نه به پوهېږئ، یعني په دې کار سره د انسان عملونه حبط او هدر کېږي، د پیغمبر توقیر، احترام او تعظیم هومره اهمیت لري چي د عدم مراعات په

نتیجه کي ئې د انسان عملونه حبط کېږي. چا چي پر پیغمبرانو علیهم السلام استهزاء کړې، الله جل شأنه په شدید عذاب اخته کړي، لکه چي قرآن فرمايي:

ôÛãõ { & Sè(rãÿ. ûïi%@ a%Mø:ù 7 îû% `Ï @ì$a — ìÏ%ô$Ï%)9r

ÇÌÈ É>$)Ïã b%Ÿ2 #ø3ù الرعد:۳۲

او یقیناً چي تر تا مخکي پیغمبرانو باندي استهزاء شوې، نو موږ هغو کسانو ته چي کافران شوي وو مهلت ورکړ، بیا مو ونیول، نو وګوره چي دا څنګه عذاب وو.

چا چي پر پیغمبرانو استهزاء کړې، الله جل شأنه مؤاخذه کړي او خپل عذاب ئې پرې نازل کړی. نو وګوره چي دا عقاب او نیونه څنګه وه؟ وګوره چا چي پر مخکنیو پیغمبرانو استهزاء او تمسخر کړی او د هغوی احترام او توقیر ئې نه دی ساتلی، پایله ئې څنګه وه، الله تعالی څنګه تعذیب کړل.

همدا راز فرمايي:

O$B (rãï, ™ šú ïï%$Î - $sù 7 îû% `Ï @ì$a — ìÏ%ô$Ï%)9r

ÇÊÉÈ brâìÌöκtJó¡„ ¾ÏmÎ/ (qçR%Ÿ2 $B الانعام:۱۰

او یقیناً تر تا نه په مخکنیو پیغمبرانو استهزاء شوې، نو پر هغو چي ملنډي به ئې پرې وهلې، همغه څه واقع شول چي استهزاء ئې پرې کوله.

یعني د پیغمبرانو علیهم السلام کومي خبري چي دوی د ملنډو وړ

ګڼلې او ملنډې ئې پرې وهلې، همغه رښتيا شوې، دوی نه د کمزورو او ضعيفو مؤمنانو بريا او د ځواکمنو کافرانو ماتې د منلو وړ خبره ګڼله او نه دا چي د الله تعالی عذاب به پر کافرانو نازلېږي، دواړه خبري رښتيا شوې.

يعني دوی د پيغمبرانو د دې خبرو په نسبت استهزاء کوله چي د خپلو بدو عملونو جزا به ګوري، او دا چي د کفر، ظلم، فساد او شرک په نتيجه کي به د الله جل شأنه عذاب په دوی نازلېږي، بالآخره همغه عذاب په دوی نازل شو په کوم چي دوی استهزاء کوله.

ژوره مينه:

په پيغمبرانو باندي د ايمان بله تقاضا دا ده چي انسان به له پيغمبر سره دومره مينه او محبت ساتي چي له الله جل شأنه رالاندي له هيڅا او هيڅ څه سره دومره مينه ونه لري، لکه چي قرآن عظيم الشأن فرمايي:

ö΋ã rör Ν3ç q÷z Î)r Νà2 ãΥ/ör Νäτ/#ä b%. bÎ) ö@è%

$dŠ$¡. böθ±øƒrB οt»pgÏBr $dqßϑçGøùu%I$# ΑºqøΒr&r ö/ä3è?uϱtãr

3$gÅ_r ¾Ï&Î!qßr‘r «!$# šÆÏiΒ Νà6ø‹s9Î) =m&r& !$ygΡöθŸÊös? ßÅ3≈|¡tΒr

“Ï‰öκu‰ Ÿω ª!$#r ¾ÍνÍöΔr'Î/ ª!$# š†Î'ù'tƒ 4©®Lym (#θÁ−/uŽtIsù ¾Ï&Î#‹Î6y™ ’Îû

ÇËÍÈ šú⎥ÉΑÅ¡≈xÿø9$# tΠöθs)ø9$#

التوبه:۲۴

(ورته) ووايه: که ستاسو پلرونه، ستاسو زامن، ستاسو ورونه، ستاسو

ښځې، ستاسو خپلوان، ستاسو هغه مالونه چې ذخیره کړي مو دي، هغه تجارت چې د بازار د سوړوالي او کساد نه ئې وېرېږئ او هغه بنګلې چې ورسره مینه ساتئ، (که دا ټول) تاسو ته له الله نه، د هغه له پیغمبر نه او د الله په لاره کې له جهاد نه غوره وي نو انتظار وکړئ چې الله خپله فیصله صادره کړي، او الله دا فاسق قوم نه هدایت کوي.

د دنیا هر هغه څه چې انسان ورسره مینه ساتي په دې آیت کې راخلاصه شوي، که تعلقات دي، که دوستان او خپلوان دي، که شتمني، مال، دولت، تجارت او بنګلې دي، هر څه چې دي دا ټول یوې خوا ته او الله، د هغه پیغمبر او د الله په لاره کې جهاد بلې خوا ته، که د چا مینه او محبت له دغو سره وي او هغه ورته تر الله تعالی، د هغه تر پیغمبر او د الله تعالی په لار کې تر جهاد غوره وي، نو دا کسان فاسقان دي او د الهي هدایت دروازې د هغوی پرمخ تړل شوي دي، الله ئې نه هدایتوي او له الهی هدایت نه محروم دي.

دا د انسان دایمان د تللو لپاره ستر او حساس معیار او ملاک دئ، په دې سره هره لحظه انسان خپل ایمان سنجولی شي، هره لحظه د دې سوال راپیدا کېږي چې آیا ته ایمان ته ترجیح ورکوې، الله ته، د هغه پیغمبر ته، او د الله په لاره کې جهاد ته او که پلار، زامنو، ورونو، خپلوانو، ښځې، مال، تجارت او بنګلو ته ترجیح ورکوې؟ انسان هره شېبه د خپل ایمان په اړه د همدغه معیار او ملاک او تلي په اساس قضاوت کولی شي، د چا چې تر الله نه د دې شیانو سره محبت زیات وي، هغوی فاسقان دي، د الله له هدایت

نه محروم دي، د هغوی پرمخ د هدایت دروازې تړل شوې دي.

د دغه آیت په استناد پیغمبر علیه السلام فرمایي:

عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

ستاسو د یوه ایمان نه قبلیږي تر څو چي زه ورته له خپل پلار، اولاد او تر ټولو خلکو محبوب نه وم.

کامل اطاعت:

په پیغمبرانو باندي د ایمان بله تقاضا دا ده چي د خپل فردي او اجتماعي ژوند په ټولو برخو کي به د پیغمبر اطاعت کوو، لکه چي قرآن عظیم الشأن فرمایي:

Œ Ĵ ÑŠ ¯ ö9r « $Âc ói Î í $Üã ž ÿ Ĵ @ qß™ § ` Ë $Zù ™ö & $Br

Aqß™ 9$$D ö9 • yó G ö™$ r © $ (rã yó G ö™$ i 8 rât $ _ Ñ S ; ¡ ÿR & (bÎ =s

ÇÏÍÈ $VJ ŠÏm § $Y # § ? © $ (r% ` q9 النساء:۶۴

او هیڅ پیغمبر مو له دې پرته د بل څه لپاره نه دئ لېږلی چي د الله په حکم سره ئې اطاعت وشي او که دوی هغه وخت درته راغلي وی چي پر خپل ځان ئې ظلم کړی وو، بیا ئې له الله څخه مغفرت غوښتی وی او پیغمبر هم ورته بخښنه غوښتې وی، نو الله به ئې مهربان توبه منونکی موندلی وو.

په دې جامع آیت کي څو ډېري ستري لارښووني شوې:

- الله تعالی خپل پېغمبران د دې لپاره رالېږلي چي اطاعت ئې وشي، په دوی پسي اقتداء وشي، لارښود او مقتداء وګڼل شي، دوی یوازي پېغام راوړونکي نه دي، چي خلک به ئې فقط پېغام اوري او بیا به پخپله خوښه عمل کوي، نه، دوی د الهي پېغام عیني تجسم وګڼۍ، که غواړئ په دې پوه شئ چي الله تعالی څنګه انسان خوښوي، نو دا غوره او الله ته خوښ انسان د پېغمبر په څېره کي وګورئ، که غواړئ پوه شئ چي د الله په دین عمل کول څنګه وي، نو په دین د عمل کولو رښتینې بېلګه پېغمبر دئ.
- که کله کومه غلطي درنه وشوه، په کومي قضیې کي دي له پورتني اصل نه مخالفت وکړ او د پېغمبر اطاعت درنه پاته شو او د هغه په سنت دي عمل ونکړ، نو له الله تعالی بخښنه وغواړه، توبه وکړه. الله مهربان توبه منونکی دئ، توبه او توبه کوونکی خوښوي، نه یوازي دا چي توبه قبلوي او ګناه بخښي؛ بلکي پر توبه کوونکي مزید مهرباني هم کوي.

یعني د پیغمبر د بعثت مقصد دا دئ چي انسان به په ټول ژوند کي او د ژوند په ټولو اړخونو، ابعادو او قضایاوو کي د پیغمبر اطاعت کوي، په هغه پسي به اقتدا کوي، هغه به د ځان لپاره اسوه او قدوه ګڼي او په ټول ژوند کي به د یوه مطیع بنده په توګه د پیغمبرانو په نقش قدم درومي.

دې مطلب ته په بل آیت کي داسي اشاره شوې:

Ñû¾æ 7 »Yù`ö‚ $Jù 4’q? `Br ®$í $Û‚ 6)ù Aqß™9$# ÆìÏÜã `B

ÇÑÈ $zŠÿm النساء:۸۰

ځوک چې د پېغمبر اطاعت وکړي، په حقیقت کې ئې د الله اطاعت کړی او ځوک چې مخ واړوي نو ته مو پردوی څارونکی نه یې لېږلی.

د پېغمبر اطاعت په حقیقت کې د الله تعالی اطاعت دئ او له ده نه مخالفت له الله تعالی نه مخالفت، ځکه پیغمبر هیڅ خبره له ځانه نه کوی، د هغه هره خبره وحي ده، د پېغمبر دنده دا ده چې د الله پېغام خلکو ته ورسوي، هغه د الله استازی دئ، نه د خلکو څارندوی، له ده نه دا پوښتنه نه کېږي چې ولي ئې خلک له مخالفت نه منع نه کړی شو، دی په دې نه دئ مکلف شوی، مکلفیت ئې دا دئ چې خلکو ته د الله دین ورسوي.

که د قرآن په آیتونو کي لږ غور وکړئ نو دا به په صراحت سره ومومئ چې کوم پیغمبر کوم قوم ته تللی او هغوی ته ئې بلنه او دعوت ورکړی، قرآن د دوی دعوت په دغو دوو ټکیو کي خلاصه کوي:

ÇÊÉÑÈ Èbqãã‹Ûr ©!$(qà)¨?$$ الشعرا:۱۰۸

له الله ووېرېږئ او زما اطاعت وکړئ.

هر پیغمبر خپل قوم ته همدا دوه خبري کړې: له الله ووېرېږئ او زما اطاعت وکړئ.

د استهداء لپاره پیغمبر ته رجوع:

په پیغمبر باندي د ایمان بله تقاضا دا ده چې انسان به د استهداء،

لارښووني او هدايت لپاره د پيغمبرانو دعوت ته د وروستۍ او آخري مرجع په توګه رجوع کوي، د ژوندانه د هري پېښي او هري قضيې په اړه به د پيغمبر عليه السلام د ارشاداتو په رڼا کي پرېکړه کوي، مخکي له دې چي د کوم کار په ارتباط پرېکړه وکړي، د کوم اقدام اراده وکړي، د تګ لپاره کوم لورى او استقامت انتخاب کړي، بايد وګوري چي پيغمبر عليه السلام د هغه په اړه څه ويلي، کله چي د پيغمبر عليه السلام د ارشاداتو په رڼا کي ورته معلومه شوه چي صحيح لورى کوم دئ، په پوره ډاډ او اطمئنان سره به په همدغه لار درومي، نه به په خپله ښي او کيڼ لوري ته د تلو تکل کوي او نه به د بل چا وينا ته اعتناء کوي، له پيغمبر عليه السلام نه را لاندي به د بل چا اطاعت په هغه صورت کي کوي چي له هغه نه اطاعت د الله او د پيغمبر اطاعت وي، د هغه خبره د پيغمبر له خبري سره ورته وي، په هغې مبتني او مستنده وي، له هيچا نه به مستقل بالرأى اطاعت نه کوي، هيچا ته به د وروستۍ مرجع په توګه رجوع نه کوي، پيغمبر به آخرينه مرجع ګڼي، قرآن همدغسي فرمايي:

ÍÐF$ ’ÍrÉ AqßS9$ (qãèÛr ©!$ (qãèÛ (þqãB#ä ûïÏ%!$ $ykš»ƒ

Ê#ä bÎ) Eqß™9$r «!$ ’<Î) çnrŠã ä«ó« ’Îû Läêã“»Zs? bÎù Ó3ZÏB

ÇÎÒÈ xƒÍrù ß¡ômr &Žöz 7Ï9ºŒ 4ÌÅzF$ QöqØ$r «!$$Î/ bqãZBs?

النساء: ۵۹

اې مؤمنانو! د الله اطاعت وکړئ او د پېغمبر او د خپلو چارواکو اطاعت

وکړئ، نو که په کوم څه کي مو په خپلو کي شخړه وکړه، نو الله او پېغمبر ته ئې راجع کړئ، که پر الله او د آخرت په ورځ ایمان لرئ، دا ډېر غوره دئ او د پایلي له لحاظه ډېر ښایسته.

په دې مبارک آیت کي مسلمانانو ته حکم شوی چي له حکامو او چارواکو سره د اختلاف په صورت کي به شخړه او منازعه الله تعالی او د هغه رسول ته، یعني د الله کتاب او د پیغمبر علیه السلام سنت ته راجع کوي، له دې حکم څخه دا حقیقت په ډاګه معلومېږي چي امیر په مشوره مکلف دئ، د اختلاف په صورت کې ده ته د وروستۍ پرېکړي حق نه دئ ورکړی شوی، وروستۍ فیصله به د قرآن او سنت له مخي کېږي او همدا پر الله او د آخرت پر ورځي د ایمان تقاضاء ګڼل شوې. یعني که د کومي مسئلې په اړه او د کومي قضیې په باب، ستاسو په منځ کي اختلاف راپیدا شو، نود اختلاف دحل وروستۍ مرجع به کتاب الله او سنت رسول الله ګڼئ، پیغمبر ته به رجوع کوئ، ستاسو د استهداء لپاره به وروستئ مرجع له الله تعالی وروسته پیغمبر وي.

(qà)?$r (qg$FR$ı ç¥ã Nä9kX $Br çrä ã, ù AqlS$9$Nä9?#ä $Br ...

ÇÐÈ É$)ëı%$ƒ‰© ©$bÎ ©$ الحشر:۷

پیغمبر چي تاسو ته څه درکړي هغه واخلئ او له څه ئې چي منع کړئ له هغه ډډه وکړئ او له الله ووېرېږئ. یقیناً چي الله شدید العقاب دی.

همدا راز قرآن فرمایي:

bqã/ b& #•B& ýãeqß'r ª! $Ó% #Œ) pZB÷sãB Ÿwr 9ÏB÷sßJÏ b%. $Br

W»=Ê @Ê ô‰s)sù ¼ã&qß'r ®!$# ÄÈ ètƒ `Br 3 öNÏdÌB& ô`B äo uŽzÏ$!$#

ÇÌÏÈ $YZÎ7B الاحزاب:۳۶

او مؤمن نارينه او با ايمانې ښځې ته نه ښايي چي کله الله او د هغه رسول د کوم کار فيصله وکړي بيا دي دوی ته په خپل کار کي څه اختيار وي.

يعني د کوم څه په اړه چي د الله تعالی په کتاب او د پيغمبر عليه السلام په سنت کي وضاحت شوی، دا به وروستۍ پرېکړه ګڼي، ځان ته به دا اختيار نه ورکوي چي بل څه ووايي او بله پرېکړه وکړي، بيا به چار او ناچار، له ځنډ او تأخير پرته منځه او اطاعت کوي.

حکميت:

په پيغمبرانو باندي د ايمان بله تقاضا دا ده چي انسان به د حکميت لپاره او د خپلو شخړو او منازعاتو د حل و فصل لپاره پيغمبر ته رجوع کوي، هغه به ستا په ټولو قضاياوو او شخړو کي حکم وي، ستا د اختلافاتو د حل و فصل وروستۍ مرجع به هغه څه وي چي پيغمبر راوړي، د هغه سنت، د هغه اسوه او هغه دين چي ده راوړی، لکه چي قرآن عظيم الشأن فرمايي:

§ê óß•/ • f © $JŠï 8q3Ås ã4®n šc q3sãẅ 7Î r Ẍù

ÇÎÈ $VŠÎó @ ‡q3k¡ „r MŠÒ % $ŠJ3 % [•m bÎÅä ® þÎ ‡(r%Å ẅ

النساء:۶۵

نو نه، ستا په رب قسم چي تر هغه ئې ايمان نه دئ راوړی چي تا په خپلمنځيو شخړو کي حکم ونه ګرځوي، بيا ستا د پرېکړي په اړه په خپلو زړونو کي تنګوالی ونه مومي او په بشپړه توګه تسليم نه شي.

اې پيغمبره! ترڅو چي تا په خپلو شخړو کي حکم ونه نيسي او بيا ستا په پرېکړي راضي نه شي او په خپلو زړونو کي هيڅ حرج احساس نه کړي او عملاً انقياد ونکړي، مؤمنان نشي بلل کېدی او د ايمان ادعا ئې نشي قبليدی. له دې آيت نه په ډېر وضاحت سره معلومېږي چې د ايمان د قبليدو لاندي شرايط دي:

- شخړې او منازعات شريعت ته محول کول.
- د اسلام په هري پرېکړي رضايت.
- او هر حکم ته ئې عملاً غاړه اينسودل.

يعني د حکميت لپاره پيغمبر او د هغه سنت ته رجوع، په فيصلې ئې قناعت او رضايت او عملاً د هغه په وړاندي انقياد او اطاعت، دا درې شرطونه به پوره کېږي بيا به الله جل شأنه د چا ايمان قبلوي، له دې پرته ئې د ايمان دعوی اعتبار نه لري.

هدف او تګلاره د پيغمبر په متابعت کي تاکل:

په پیغمبرانو باندي د ایمان بله تقاضا دا ده چي موږ به د خپل فردي او اجتماعي ژوند په ټولو اړخونو کي، اهداف او اهدافو ته د رسېدلو تګلاره، د پیغمبر په دعوت او سنت کي لټوو، له خپلي خوا او په خپله خوښه به نه اهداف ټاکو او نه اهدافو ته د رسېدلو تګلاري او پالیسي، بلکي د دواړو په اړه به د پیغمبر علیه السلام سنت او لارښوونو ته رجوع کوو.

ځیني کسان داسي دي چي که اهداف له دین نه اخلي، نو هدف ته د رسېدو طریقه او تګلاره په خپله خوښه ټاکي، ګمان کوي چي په دې برخه کي انسان ته کاملاً آزادي ورکړی شوې او په څه قید او شرط ملزم او مکلف نه دئ، کولی شي په خپلو خاصو ظروفو او شرائطو کي څنګه چي ئې زړه غواړي عمل وکړي او د خپل تشخیص او درک په رڼا کي چي څه کول غواړي هغه وکړي او چي کومه تګلاره غوره ګڼي اختیار ئې کړي، هر څه کول ځان ته جائز ګڼي، حال دا چي مسلمان مکلف دئ د شرعي او نېکو اهدافو د لاسته راوړلو لپاره نېکي او شرعي وسیلې اختیار کړي، نه ناجائزې وسیلې او هر هغه څه چي د ده زړه ئې غواړي، قرآن فرمایي:

[illegible]

[illegible] الصف:۹

الله هغه ذات دئ چي خپل پیغمبر ئې له هدایت او حق دین سره ولېږو، چي پر ټولو ادیانو ئې غالب کړي، که څه هم مشرکان کرکه ولري.

یعني د پیغمبر په لاس لېږل شوی لارښود حقیقي دین نه له نورو

اديانو سره د روغي جوړي لپاره راغلی او نه د دې لپاره چي دنيا له نورو اديانو سره ووېشي، چي په يوه برخه ئې دا دين حاکم وي او په نورو برخو کي نور اديان، د دې لپاره هم نه دئ راغلی چي د انسان ژوند له نورو اديانو سره ووېشي چي د ژوند په ځينو اړخونو دا دين حاکم وي او په نورو ابعادو کي ئې نور اديان، بلکي دا دين راغلی چي پر ټولو نورو اديانو غالب شي، که څه هم مشرک عناصر له دې نه کرکه ولري، مشرک عناصر يا هغه دي چي اديان سره خلطوي، څه برخه له يوه دين نه اخلي او څه له بل نه، اهداف په دين کي لټوي خو تګلاره په خپله خوښه او د خپل ذهن او تصور مطابق ټاکي، او يا هغه چي په الوهيت او ربوبيت کي له الله جل شانه سره بل څوک شريکوي، که څه هم دا مشرکين له دې نه کرکه لري چي د الله دين دي پر ټولو اديانو غالب شي، پر ټولي نړۍ او د ژوند پر ټولو برخو دي يوازي دا دين حاکم وي، خو د الله جل شأنه فيصله دا ده چي دا دين به په ټوله زمکه او په ټولو اديانو غالبوي. دې مطلب ته په بل ځای کي هم اشاره شوې:

’?ã ¼çŷâã Ês $ÈÏŠr 3‘ ‰Œ ¼äqß‘ ®™ö ü” ‰$ qè

ÇËÑÈ #‰‹Îg© «! $$ 4".r ¾Ïjä ÈÏ$ الفتح:۲۸

الله هغه ذات دئ چي خپل پيغمبر ئې له هدايت او حق دين سره لېږلی چي پر ټولو اديانو ئې غالب کړي. او الله د شاهد په توګه کافي دئ.

يعني الله تعالی په دې خبري شهادت ورکوي چي د خپل پيغمبر په

لاس لېږلی دین ئې د غلبې او حاکمیت لپاره لېږلی، نه له نورو ادیانو سره د روغې جوړې لپاره.

د پیغمبرانو علیهم السلامد حقانیت د اثبات لپاره دا خبره کافي ده چې له آدم علیه السلام نه تر محمد علیه السلام پورې په زرګونو پیغمبرانکله یو له بل سره نږدې او کله هر سره لرې، هم د زمانې له پلوه او هم د ټاټوبي او مبعث له پلوه، یو د نړۍ په یوه ګوټ کې او بل ئې په بل ګوټ کې، یو په یوې پېړۍ کې او بل ئې په بلې کې مبعوث شوی، ژبې ئې هم سره بېلې؛ خو د ټولو پیغام سره ورته،ټولو د ظالمانو مقابله کړې، مظلومان ئې خوا ته راغونډ شوي، د ټولني صالح وګړو د دوی ملګرتیاکړېاو مفسدینو د دوی مخالفت ته ملا تړلې، ټولو خپلو خپلو مخاطبینو ته څو اساسي خبرې کړې:

- د الله تعالی عبادت وکړئ چې له ده پرته بل معبود نشته.
- قیامت راتلونکی دئ، حساب و کتاب په مخکې لرئ، د خپلو کړو وړو سزا به حتماً ګورئ.
- د پیغمبر اطاعت وکړئ چې الله تعالی ته او دنیوي او اخروي سعادت ته د رسېدو لار همدا ده.
- هر بد کار ګناه ده، هر هغه څه دربانديي حرام دي چې تا ته یا بل ته تاوان رسوي.
- له ګناه او حرام نه ځان وساتئ، پر خپل جائز حق قناعت وکړئ او د بل پر حق له تېري ډډه وکړئ.

د دوی د پیغام، تګلاري او شعارونو ورته والی ښيي چي د ټولو د الهام منبع او مرجع یوه ده، له دوی سره د ټولني د صالح وګړو ملګرتیا او د ظالمانو، مجرمینو، جنایتکارانو او مفسدینو دښمني او مخالفت ښيي چي د الله تعالی له لوري او د انسان د ژغورني لپاره لېږل شوي. د پیغمبرانو علیهم السلام په اړه له دې پرته بل څه ویل او بله عقیده درلودل؛ د انصاف، عدل او عقل خلاف او ظالمانه قضاوت او حکم دئ.

سُبْحَانَکَ اللّهُمّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إِلاّ أَنْتَ

أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَیْکَ